

ساڈاوسیب - ساڈاورشہ

ساڈی ثقافت کلچر تے وسیب سانوں پیار محبت تے بھائی چارے داسبق دیندے نیں۔ پنجواں دریاواں دی ایہہ بھاگاں بھری دھرتی صدیاں توں ہسدی و سدی اے تے ایہدے دسینک پیار تے محبت دے چاہوان نیں۔ ایہدے پُرانے آثار، اتھے چار چنیرے کھلریا علم، ہنر، رسم تے رواج، لوک گیت، لوک کھیڈاں، لوک ناچ تے لوک تہوار اوہ مہکدے پھل نیں جیہڑے صدیاں توں اپنی مہک تے خشیو وئدرہ نیں۔

ساڈی ثقافت تے وسیب دے اصل سوئے پنجواں (5) دریاواں دے کنڈھیاں اُتے آباد قبیلے نیں۔ اوہناں دا اپنا اک رہن سہن اے تے اوہناں دے صدیاں توں چلے آرہے رسم تے رواج نیں۔ اوہناں دے اپنے گیت نیں جیہڑے اوہ ویاہ شادیاں تے خوشیاں غمیاں وچ گاؤندے نیں۔ ایہناں گیتاں دے نال مختلف قسم دے ناچ تے بھنگڑے وی نیں۔

ساڈے لوک گیت تے رسماں بچے دے جمن توں شروع ہو جانیاں نیں۔ اوہناں گیتاں وچ بچے دی لمی حیاتی لئی دُعاواں تے آؤن والیاں گھڑیاں لئی نیک خواہشاں شامل ہوندیاں نیں۔ ساڈے اتھے جدوں کوئی بال جمد اے تے سب توں پہلاں اوہدے کن وچ اذان دتی جاندی اے۔ فیر اوہدے مونہہ نال گڑ شہد یا کوئی ہوڑ مٹھی شے لائی جاندی اے۔ اوہدے لئی دُعا کیتی جاندی اے۔ ایس رسم نوں گڑھتی کہیا جاند اے۔ جمن والے بال دے سر اُتے خوب صورت تے نرم وال ہوندے نیں۔ اوہ وال لہائے جاندے نیں۔ اوہنوں جھنڈ لہائی کہیا جاند اے۔ ایہناں رسماں وچ عقیدہ تے ختنے وی شامل ہوندے نیں۔ فیر ہر سال سا لگرہ منائی جاندی اے۔

بچہ جوان ہو جاوے تے اوہدی مگنی تے شادی کیتی جاندی اے۔ ایس موقع اُتے وی کئی قسم دیاں رسماں کیتیاں جاندیاں نیں۔ ایہہ رسماں صدیاں توں چلیاں آرہیاں نیں تے ساڈے وسیب دا حصہ تے ساڈا ورثہ نیں۔

ساڈی ثقافت تے وسیب دے دو بے دوڑے سوئے ساڈے پہاڑ، پُرانے جے، قلعے، مقبرے، مسجدیں تے عجائب گھر نیں۔ ایس توں علاوہ ساڈے وسیب وچ کئی ثقافتی ورثے وی نیں۔ جنہاں وچ ایہہ قابل ذکر نیں:-

ترنجن

ترنجن اوس پڑنوں کہندے نیں جتھے دائرے دی شکل وچ بہ کڑیاں چرنے کت دیاں نیں۔ ایہنوں بھنڈا روئی کہیا جاند اے۔ تے چھوپے پاؤناں یاں جوئے پاؤناں دی کہیا جاند اے۔ کڑیاں اتھے وی اپنا اک لیڈر چن لیندیاں نیں تے ساریاں اپنیاں پونیاں دے جوئے بنا کے اوہدے حوالے کر دیندیاں نیں۔ اوہ سارے جوئے اک چھج وچ رکھ لیندے اے۔ فیر چرنے کتن دا عمل شروع ہو جاند اے۔ ضدّ ضدّی چرنے چلدے نیں۔ انجسوت وی زیادہ کتیا جاند اے تے اوہناں دا دل وی لگا رہند اے۔ کوئی کڑی ترنجن وچوں اُٹھ کے نہیں جاسکدی۔ ترنجن وچوں جانا چنگا نہیں سمجھیا جاند۔ ایہنوں بھنڈا رٹنا کہیا جاند اے۔ کڑیاں چول شکر یا تل شکر جیہڑے اوہ اپنے گھراں توں لے کے آندیاں نیں کھانداں جاندیاں نیں تے نال نال گیت وی گاؤندیاں نیں۔

لوک کھیڈاں

پنجاب دے بال اپنی پڑھائی تے دوجے کماں کاراں دے نال نال کھیڈاں دے وی شوقین نیں اوہ چٹھو گرم، شٹاپو، لیکاں مارن، لکن میٹی، کوکلا چھپاکی، رسی پٹنا، ککلی، تھال، گڈے گڈی داویا، گشتی، کبڈی تے گلی ڈنڈا اور گیاں کھیڈاں کھیڈ دے نیں۔

میلے تھیلے

میلا ساڈے وسیب تے لوکاں دے رہن سہن دی پچھان اے۔ میلے پنجاب دے چتے چتے اُتے لگدے نیں۔ پنجاب وچ میلے دو طراں دے ہوندے نیں۔ کچھ میلے ساڈے بزرگاں دے عرس دے موقع تے لگدے نیں تے کچھ میلے موسماں دی ادلا بدلی دے حوالے نال لگدے نیں۔ جویں وساکی دا میلا، بسنت دا میلا وغیرہ۔

بزرگاں دے مزاراں تے لکن والیاں میلیاں وچوں ایہہ میلے خاص طور تے ذکر دے قابل نیں۔ اسلام آباد وچ میلا بری امام رحمۃ اللہ علیہ، ملتان وچ شاہ شمس سبزواری رحمۃ اللہ علیہ دا عرس، شیخوپورہ وچ میلا پیر بہار شاہ رحمۃ اللہ علیہ تے سید وارث شاہ رحمۃ اللہ علیہ، گوجرانوالہ وچ دھونکل دا میلا، قصور وچ عرس بابا بٹھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ، پاک پتن وچ عرس حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ، لاہور وچ میلا شاہ حسین رحمۃ اللہ علیہ، قدماں دا میلا تے عرس حضرت داتا گنج بخش علی ہجویری رحمۃ اللہ علیہ، عرس حضرت میاں میر رحمۃ اللہ علیہ، عرس بابا شاہ جمال رحمۃ اللہ علیہ، عرس حضرت میراں حسین رحمۃ اللہ علیہ، عرس حضرت شاہ محمد غوث رحمۃ اللہ علیہ، تے ہور کئی میلے تے عرس منائے جاندے نیں۔ ایہناں میلیاں تے عرساں اُتے لوک تماشا، سرکس، کبڈی، گشتیاں، نیزہ بازی، ورگیاں کھیڈاں ہوندیاں نیں۔ جہناں وچ ساڈی ثقافت جھلکارے ماردی ہوئی نظر آؤندی اے۔

لوک تماشا

پنجاب دے وسنیک کماں کاراں توں پہلے ہو کے تفریح نال اپنا تھکویاں لاہندے نیں۔ بعض لوکاں نے ایس لئی تماشا کھان دا پیشہ اختیار کر لیا اے کیوں جے ایہناں لوک تماشیاں نال اوہناں دی روزی جڑی ہوئی اے۔ جویں باندر دا تماشا، رچھ والا، پتلیاں دا تماشا، بازی گری ایہہ لوک مجمع لا کے لوکاں نوں کٹھیاں کر کے اپنے کرتب دکھاندے نیں تے اپنی محنت دا پھل پاؤندے نیں۔ ایہدے توں دکھ ساڈے لوک کبوتر بازی، کتے لڑانا، بیڑے لڑانا، لکڑ لڑانا ورگے شوق وی پورے کردے نیں۔

واہی نیچی

پنجاب وچ سب توں اہم پیشہ واہی نیچی اے۔ پنڈاں تھانواں دے لوک واہی نیچی نوں سبھ توں اچا سمجھدے نیں، ساڈے واہی دان (کسان) دل لا کے کم کردے نیں زمین داسینہ چیر کے اوہدے وچوں اناج پیدا کردے نیں۔ اللہ دے فضل نال بوہت اناج پیدا کر دے نیں خود وی کھاندے نیں تے واڈھواناں منڈیاں وچ اپڑا دیندے نیں۔ جیہڑا دوجے لوکاں دے کم آؤندا اے۔ واہی نیچی وچ مرداں دے نال عورتاں وی اوہناں دا ہتھ وٹھاندیاں نیں۔ مرد کھیتاں وچ کم کردے تے اوہ اوہناں دی روٹی لے کے جاندیاں نیں۔ پٹھے وڈھن تے کترن وچ مرداں نال شامل ہوندیاں نیں۔ مجھاں چونڈیاں تے اوہناں نوں چٹھے وغیرہ پانڈیاں نیں۔ چکلی پیہنڈیاں، چرنے کت دیاں

نہیں۔ دُڈھ رڑکدیاں نہیں۔ واہی بیچی دے وسیب وچ کئی رسماں تے ریتاں جڑیاں ہو یاں نہیں۔ جوئیں کنک دی واڈھی ویلے ڈھول و جانا تے بھنگڑے پاؤنا، چنگی فصل تے خوشی کرنی، دیگاں پکانیاں، راگ پارٹیاں ہلا کے گیت سُننا وغیرہ۔

استھھے دسن والی گل ایہہ وے پئی ایہدے وچ کوئی شک نہیں کہ واہی بیچی کرن والے لوک بڑے محنتی، ایماندار، تے لگن والے ہونڈے نیں۔ پر اوہ مقدمے بازیاں تے فضول قسم دے رسم تے رواج وچ پئے کے اپنا قیمتی وقت تے دولت وی تباہ کر دے نیں۔ معمولی معمولی گل اُتے لڑنا جھگڑنا تے فیر تھانے کچہری دے چکراں وچ پھس جاندے نیں۔ ہُن جیوں جیوں تعلیم وَل واہی وان دھیان دے رہے نیں ایہہ مقدمے بازیاں تے فضول رسماں گھٹ رہیاں نیں۔ ہُن ساڈا کسان جاگ پیا اے جیہدے نال نہ صرف اوہدی سکول پوری قوم تے ملک دی بھلائی اے۔

مشق

- 1- ساڈا وسیب ساٹوں کیہ سکھاؤندا اے؟
- 2- ترنجن کس ٹوں آکھدے نیں؟
- 3- پنجاب وچ ہون والے پنجاں غرساں دے ناں لکھو؟
- 4- تھلے دتے لفظاں دے معنی لکھو تے جملے بناؤ:
رہن سہن، منگنی، ترنجن، ککلی، ثقافت